BIBLIOTECA „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

Anul al 55-lea

EXEMPLARUL { In România: 3 lei / In străinătate: 6 lei

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. Ț. T. No. 120.288/932

Nr. 172 Sâmbătă 25 Iunie 1938
14 Pagini P 1111

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar: „UNIVERSUL" S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

UNIVERSUL

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

ABONAMENTE IN ȚARĂ pe un an la UNIVERSUL COPIILOR ZIARUL CĂLĂTORIILOR, VESELIA, RADIO UNIV. și UNIV. LITERAR câte 220 lei ILUSTR. ROMÂNA și UNIV.-SPORT câte 500 lei

DIRECTOR ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

Sărbătoarea Cărții

Eri s'a inaugurat în noul „Palat al Culturii", ridicat din inițiativa Fundațiilor Regale, săptămâna cărții.

Luminosul gând al M. S. Regelui Carol al II-lea, afirmat acum câțiva ani în cadrul „zilei cărții" a creiat o tradiție ale cărei roade fericite le putem constata și anul acesta.

Sărbătoarea cărții și a scriitorului este una din manifestările de seamă ale culturei noastre naționale, prilej de cinstire a sforțărilor realizate și de stimulare a tot ce poate determina alte cuceriri în lumea creațiunii literare și artistice.

Nenumărate au fost și încă numeroase sunt nevoile cărții și mai ales ale scriitorului. In genere, lipsurile cărții justifică multe din necazurile scriitorului. Există o strânsă legătură între viața cărții și viața sufletească a celui care a dăruit-o lumei cititoare. Progresele făcute până în prezent, și într'un domeniu și într'altul sunt totuși elemente de nădejde pentru destinul frumos al cărții în împlinirea nestânjenită a misiunei ei culturale și naționale.

Cartea este unul dintre cele mai frumoase mijloace de afirmare spirituală a unui popor stăpânit de dorul creației și călăuzit de forța ideilor și a convingerilor. Fără o carte bine scrisă, fără o carte moral concepută, fără o carte educativă mai presus de orice, nu putem înțelege activitatea scriitorului și năzuințele lui. Aceste condițiuni de etică și moralitate se cer puternic afirmate și în domeniul cărții literare, întru cât vedem în acesta un mijloc de înălțare sufletească și nu un instrument de pervertire și scoborâre morală.

Sărbătoarea cărții constitue o reconfortantă reculegere a celor care fiind în slujba cărții literare, — scriitor și editor — pot constata rezultatele unei activități ce o dorim mereu rodnică și închinată idealurilor naționale și morale ale țării întregite.

Trebue să subliniem cu acest prilej, activitatea „Fundațiilor Regale" cari răspândind cartea, nu numai la orașe dar și la sate, a înțeles că problema culturii este una din aspectele fundamentale ale problemei sociale.

In această privință, trebuie continuată cu hărnicie munca începută pentru ca fiecare țăran să aibă putința de a citi o carte pe înțelesul lui, care să-i înfățișeze probleme de așa fel încât să năzuim a face din țăran un îndrăgostit al cărții, în locul multor deprinderi ce nu i le putem înlătura numai prin simpla lor constatare. Cartea îi poate schimba sufletul, îl poate face înțelegător, îl poate face bun. Cu timpul se poate nădăjdui ca din mijlocul atâtor țărani chemați prin carte pe alte drumuri, să iasă talente de cari nu este străin patrimoniul spiritualității românești.

Sărbătoarea cărții este sărbătoarea culturii și a binefacerilor progresului omenesc realizat prin străduințele seculare ale scrisului universal. Prin sărbătoarea de astăzi, cultura românească tânără dar de care se leagă atâtea năzuințe, e pătrunsă de fiorul eternității, al contactului pe calea scrisului dintre lumea de ieri și lumea de azi, participând și ea la legăturile dintre veacuri și la cunoașterea dintre oameni.

Agresiunile aeriene
și politica de neintervenție in Spania

OXO

Bombardarea oraselor deschise din Spania și a vaselor engleze aflate în apele teritoriale sau în porturile spaniole, de către avioanele naționaliste, a avut un puternic răsunet în opinia publică unanimă a Marei Britanii și a trezit un sentiment de oroare, care e împărtășit de toate cercurile politice fără deosebire. Ea a provocat până acum mai multe declarațiuni la Camera Comunelor, ale d-lui Chamberlain, drept răspuns la criticile, îngrijorările sau întrebările parlamentului.

Ce răspunde primul ministru britanic? Guvernul englez, spune în rezumat d. Chamberlain, împărtășește și el sentimentele de milă, groază și indignare trezite de asemenea bombardamente.

Agresiunea aeriană împotriva orașelor deschise este contrară dreptului internațional, care interzice bombardarea cu bună știință a populației civile și a obiectivelor militare, care nu sunt susceptibile de a fi identificate.

Războiul aerian nu este însă supus unei codificări internaționale. Aceasta este de dorit; dar o inițiativă n'ar putea fi luată în momentele de față, fiindcă atmosfera internațională nu este prielnică unor propuneri de acest fel și fiindcă nu există încă elementele necesare pentru a căutirea unui proect practic.

In ce privește bombardarea aeriană a vapoarelor britanice, în apele teritoriale spaniole, guvernul a ajuns la încherea că nu li se poate da un ajutor efectiv, fără a interveni în războiul spaniol, ceeace ar schimba politica actuală de neintervenție a Marei Britanii. Aceste atacuri aeriene sunt fără îndoială neplăcute guvernului englez. El a contestat categoric guvernului Franco, dreptul de a ataca vasele britanice, fie cu premeditare, fie accidental. Toate remediile propuse contra acestor agresiuni, — sechestrarea vaselor spaniole naționaliste în larg, represalii, încheierea unui acord dela Nyon aerian, retragerea agentului britanic din Burgos, etc. — ar fi însă acte de război, care ar duce la părăsirea politicii de neintervenție și la conflictul general. Guvernul britanic rămâne totuși dispus să ofere mediația sa, în momentul când s'ar deschide o perspectivă prielnică pentru a pune capăt, pe această cale, războiului din Spania.

Răspunsul primului ministri englez poate constitui o dezamăgire pentru poporul britanic, lovit în sentimentele lui de dreptate și în amorul lui propriu de stăpân al mărilor. Dar el intră în cadrul empiric de compromis al politicii britanice. Având să aleagă între protecția vapoarelor britanice sau a populațiilor civile, insuficient întemeiate în drept, și riscul unui conflict general, el preferă răul cel mai mic și optează pentru menținerea păcii.

I adevăr, până astăzi nici un fel de lege internațională nu reglementează bombardamentele aeriene. Acestea rămân supuse numai dispozițiilor neîndestulătoare privitoare la războiul terestru.

In ce privește agresiunile submarine sau aeriene contra vapoarelor britanice în largul mării, protecția eficace a acestora poate fi asigurată de flota britanică, potrivit principiului libertății mărilor, cu rezervele lui, care lasă posibilitatea apărării legitime contra actelor de piraterie. Acordul dela Nyon a dovedit eficacitatea unei asemenea apărări.

Lucrurile se schimbă însă când e vorba de marea teritorială, adică de acea parte din marea deschisă, care scaldă coastele unui stat, pe o distanță variabilă după țări — de obiceiu trei mile marine —și care din motive militare, sanitare, fiscale sau economice este supusă unei reglementări excepționale de drept intern. Prin derogare dela principiul libertății mărilor, statul riveran posedă asupra acestei porțiuni o putere teritorială restrânsă, care face din ea, în cazul Spaniei, un fel de prelungire a teatrului de război.

Convenția aeriană internațională, din 13 Septembrie 1919, prevede și ea că teritoriul unui stat cuprinde teritoriul național, metropolitan și colonial ca și apele teritoriale alăturate.

Ceiace se poate susține despre marea teritorială este cu atât mai adevărat despre porturi, care fac indiscutabil parte din teritoriul aflat în stare de război.

In timp de pace, statul riveran nu poate opri nici dreptul de trecere inofensivă, în apele teritoriale, nici dreptul de adăpost în porturi al vaselor de comerț sau de război ale tuturor statelor, cu rezerva bineînțeles a drepturilor lui de poliție, supraveghere vamală, sanitară, etc., cu toate urmările lor.

In caz de conflict, însă pe un teritoriu în războiu, chestiunea devine infinit de delicată și complexă. Vasele britanice atacate ar trebui să fie supuse în principiu, cel puțin regulelor de umanitate stabilite până azi de legea internațională. Dacă avioanele generalului Franco nu fac acest lucru, singura soluție pentru a asigura protecția vaselor britanice ar fi întrebuințarea forței, adică intrarea în război a Marei Britanii contra naționaliștilor spanioli, act care ar duce, după toate probabilitățile, la o conflagrație generală. Marea Britanie nu se teme de războiu cu toate riscurile lui și a dovedit-o în timpul crizei cehoslovace dela 19—21 Mai, dar preferă pacea, cu toate speranțele, care se leagă de ea, și o dovedește neîncetat prin tenacitatea, răbdarea și liniștea, cu care pune în serviciul ei, marea autoritate internațională a unui guvern, care știe să guverneze.

Avion care aterizează pe acoperișul unui hangar?

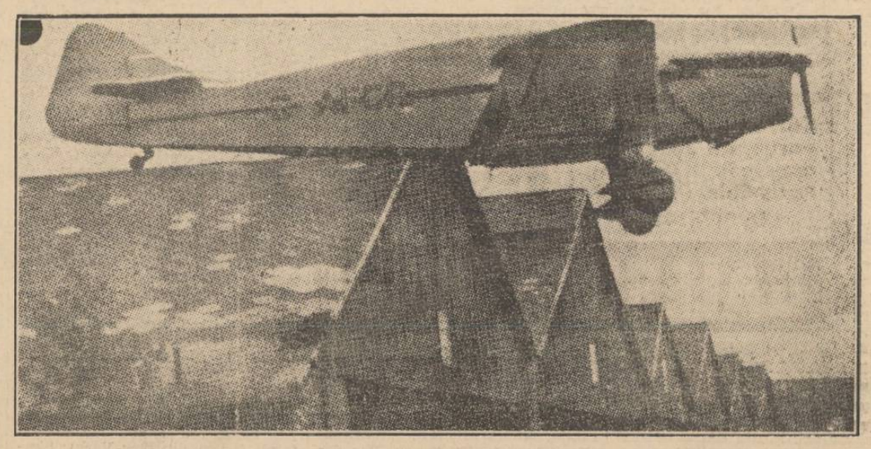

D. Miles, un inventator englez, a prezentat, la Villacoublay, o creație a sa „Glyde control", adevărată schimbare de viteză, care face posibilă, în timpul aterizării, regularea curbei de coborâre a avionului, așezându-se pe terenuri foarte mici.

Un miliard pentru plugari

Credit de un miliard de lei pentru inviorarea vieții economice a satelor, cu dobânda ieftină.— Scont preferențial redus la 2½% pentru aceste credite

Drept corolar al măsurilor de asanare și reorganizare a cooperației naționale, statuate prin decretul-lege, pe care-l publicăm în corpul ziarului, Banca Națională a României a hotărât a se pune la dispoziția instituțiilor cooperatiste un credit de un miliard lei, în vederea organizării economici agricole sătești și pentru o cât mai largă desvoltare a factorilor de producție dela sate.

Acest credit se va putea utiliza, prin unitățile cooperatiste, pentru următoarele operațiuni:

1. Credite pentru procurare de unelte și mașini agricole, viticole, pomicole. etc.;

2. Credite pentru cumpărarea de vite de orice categorie;

3. Credite pentru investiții imobiliare mărunte (reparațiunea gospodăriilor, construiri de grajduri, pătule, magazii, coșare, etc.;

4. Credite pentru întemeieri de noui gospodării la sate.

Pentru ca opera de organizare și desvoltare a economiei satului să se poată face cât mai adânc și cât mai cu folos, Banca Națională a României a hotărît ca, pentru aceste credite, să se aplice un scont preferențial numai de 2 jum. la sută.

De asemenea pentru ca creditele să ajungă la săteni cât mai ieftine cu putință, Banca Națională a României le va putea acorda și direct prin federale, la sediile respective ale Băncii Naționale.

In corpul ziarului:
Simplificarea și asanarea cooperației naționale
Textul decretului lege și deciziile ministeriale de numiri și atribuții

Un plan al președintelui Roosevelt
pentru plata datoriilor de război britanice

Serviciul special al „Universului"

New-York, 22 (Radio-Central). — **Președintele Roosevelt pregătește un proect pentru plata datoriilor de război engleze către Statele Unite.**

Proectul prevede plata datoriilor inițiale de 800 milioane lire sterline, urmând ca dobânzile să fie suprimate.

Ideea acestui plan a fost dată de Ungaria, care a făcut o propunere în acest sens.

In cazul când proectul va fi aprobat de congres, el va constitui baza dela care va porni reglementarea plății datoriilor de război ale tuturor statelor către Statele Unite.

SCRISORI DIN PARIS

Un rege la Paris

de RENE SAIVE

Paris, Iunie

Fără îndoială, nu există popor mai republican decât poporul francez. Deasemenea, nu există popor care să iubească mai mult pe principii și pe regi... străini. Astfel că, de câteva săptămâni, Parisul se pregătește cu mare înfrigurare, să primească pe Suveranii britanici. Recepția va fi, desigur, călduroasă, entuziastă. Regele și Regina Angliei vor sosi în Franța aclamați de întreaga populație și cei mai convinși democrați vor sta în primele rânduri ca să-și agite pălăriile și să strige: „Trăiască Regele"! Atmosfera este astfel încât i se reproșează ministrului de interne d. Albert Sarraut, rigoarea măsurilor de pază pe cari le-a luat. Natural, însă, că d. Albert Sarraut își menține cu totul măsurile. Suveranii n'au a se teme de cel mai mic incident.

O scurtă plimbare prin Paris ajunge să ne dea o idee a bucuriei populare. Cu mult înainte de sosirea Regelui și a Reginei, capitala e pavoazată cu drapele cari fluturâ în soarele cald de Iunie. Marile magazine, marile case comerciale arborează steagul britanic. Chiar acoperișurile sunt pavoazate: culorile engleze și franceze fâlfâie în vânt. Spectacolul însă e mai ciudat pe stradă. Cele mai mici prăvălii, brutăriile, băcăniile și magazinele de mărunțișuri au rezervat o mare parte a vitrinei portretelor Suveranilor Angliei și ale copiilor Lor. Parisul pare că are o dragoste deosebită față de copiii regali. Din nefericire, se pare că aceștia nu vor fi văzuți.

Orașul Paris și guvernul rivalizează în activitate cu particularii. Steagul englez și cel francez fâlfâie pe toate monumentele publice. Centrul Parisului și Ave-

(Continuare in pag. 2-a)

Foștii prizonieri de război și-au ținut primul congres anual la Vichy, cu care prilej s'a inaugurat casa lor de odihnă în castelul Biozot

Criză ministerială
în Egipt

Cairo, 22 (Rador). — *Ministerul internelor a demisionat.*

Se crede că această demisie este preludiul remanierii guvernului prezidat de Mahmud Paşa, care ar fi încheiat un acord cu membrii partidului Saadist, în vederea alcătuirii unui guvern de coaliție.

Președintele consiliului de miniștri va prezenta azi Suveranului lista noului guvern, care va putea să fie constituit până la sfârșitul săptămânii.

xXxOOOxXx

Noul președinte al
Dietei polone

Varșovia, 22. (Rador). — Cu 114 voturi din 144 voturi valabil exprimate, colonelul Valer Slawek a fost ales președinte al Dietei, în locul lui Stanislaw Car, de curând încetat din viață.

Colonelul Slawek a organizat blocul guvernamental în parlament și în țară și a fost președinte al consiliului de miniștri în 1930 și 1931.

*

Colonelul Walery Slawek, ales astăzi președinte al Dietei, a cerut termen de două ore pentru a reflecta dacă poate sau nu primi demnitatea în care a fost ales.

După trecerea acestui termen, colonelul Slawek a declarat că acceptă alegerea sa ca președinte al Dietei.

XOOXx

Cargobot grec naufragiat
in Oceanul Atlantic

Brest, 22 (Rador). — *Cargobotul sub pavilion grec „Aghia Varvara" a naufragiat din cauza ceții pe stâncile dela Quessant.*

Vasul venea dela Durban și mergea în Belgia cu 3.000 tone minereu de fer.

Intregul echipaj, compus din 30 de persoane, a fost salvat și îndreptat spre Brindisi.

Dreptul la odihnă

In legătură cu cele scrise de noi zilele trecute, privitor la zgomotele barbare, cântecele și chiotele cari turbură liniștea nopții și răpesc cetățenilor dreptul sfânt la odihnă, un cititor ne amintește de „campania în contra zgomotului" și „caravana liniștei", căzute în baltă și lăsate uitării.

Concluzia cititorului nostru e că de vină ar fi marele defect al românului: nu stărue într'o inițiativă pornită cu cele mai bune intenționi.

Un alt cititor ne scrie că mai mulți locatari din preajma unei grădini-restaurant, unde lăutarii cântă până la 3 dimineața, au făcut o plângere chesturii respective. Rezultatul? Toți reclamanții au fost chemați la chestură, s'a recunoscut în principiu dreptatea cererii locatarilor, dar în practică lăutarii cântă tot până la 3 dimineața.

Un al treilea cititor ne zugrăvește contrastul între străşnicia cu care șoferii aplică ordonanța referitoare la interzicerea „claxonării" — chiar când prin semnalizare ar putea evita un accident — și libertatea țipetelor stridente, care deșteaptă cetățenii dela ora 5 dim.

„Pe strada noastră, în Dealul Spirei, trec zilnic 120.—150 de olteni pe zi; 15—20 cu „haine vechi"; 5—10 inși cu „ligheane-grătare"; vre-o 20—30 țigănci cu garoafe și „crino"; 10—15 gazari; 5—10 meșteri lăcătuși; 3—5 căruțe cu zarzavat; 1—2 căruțe cu fier vechi; 2—3 căruțe cu lapte, din când în când câte un tocilar... Toți aceștia, plus „laurgiii" țipă de-și sparg piepturile, lăudându-și marfa, și nu tac decât între 1—3 d. a.".

Alt cititor ne descrie în mod plastic chinurile ce îndură cei din apropierea unui fierăstrău de tăiat lemne; un altul se ridică împotriva celor cari nu pun o decentă surdină aparatelor de radio ce trimit sunetele prin ferestrele deschise; altul amintește de sirenele fabricilor, un altul subliniază necesitatea unei „mâini energice" edilitare...

Toți cer măsuri noi, regulamente și ordonanțe, iar marele număr de scrisori în aceeaș chestiune a luptei împotriva zgomotului, dovedește cât de importantă e problema pentru toți cei cari, truditi de muncă, nu-și pot găsi odihnă în liniștea nopții și a zorilor măcar.

Dreptatea cetățenilor nu mai are nevoe să fie confirmată, de oarece toți marii savanți — și acum în urmă d-rul Alexis Carrel — arată nefastele urmări ale zgomotului asupra nervilor orășenilor, cari duc la marele contingent al certurilor, dramelor, sinuciderilor, etc., provocate de neurastenie.

Cetățenii nu au însă dreptate când cer autorităților ordonanțe și regulamente noui, care să protejeze populația împotriva sălbăticiei zgomotelor asurzitoare de tot soiul.

Avem o colecție întreagă de ordonanțe și de regulamente... pe hârtie.

Să cerem aplicarea lor efectivă și reală, fără asuprirea nimănui dar și fără hatâruri; să ne afirmăm DREPTUL nostru civic ce prevede între altele, că niciunul n'avem DREPTUL să tulburăm liniștea celuilalt; să ne facem datoria de cetățeni pacinici și supuși legilor, cerând tocmai o generală și atentă aplicare a legilor.

...Și în legătură cu acest curaj civic și aceste drepturi cetățenești, observăm că din 11 scrisori ce ni s'au trimis eri, pe această temă, numai una este semnată și aceea... indescifrabil.

I. VION

La Potsdam s'au serbat 250 ani de existență a regimentului de grenadiri. Cu acest prilej soldații au îmbrăcat vechile și pitorestile uniforme.

OXOXO

FILME

Intrunire publică.

Lume multă, entuziasm mare. Și, bineînțeles, oratori nenumărați.

Se critică totul și se făgăduește orice.

Cei cari părăsesc tribuna sunt atât de încălziți de succesul lor în cât se felicită singuri, scuturându-și mâna stângă cu cea dreaptă.

Deodată apare o femee la masa de pe scenă și președintele adunării o prezintă publicului în cuvinte elogioase.

Sexul slab din sală aplaudă tare, sexul tare aplaudă slab.

Deși îi lipsește una din însușirile esențiale succesului retoric, fizicul plăcut, posedă alta tot atât de importantă: temperamentul.

Și încurând ironiile încetează, admirația se generalizează.

Un asistent, știindu-se spiritual, asvârlă o întrebare ce dispune sala.

Oratoarea nu rămâne datoare și răspunde tot atât de mucalit.

Incântat, c i n e v a din public strigă:

— Trăiască întrerupătorul și întrerupta!

Don Jose

Noui urme romane
descoperite in Italia

Roma, 21 (Rador) — *Săpături făcute în strada Botteghe Oscure, între piața Veneția și Capitol, au dus la descoperirea unor vestigii romane însemnate.*

Se crede că este vorba de descoperirea unui templu închinat zeiței războiului Belona, vechi de trei veacuri dinaintea erei creștine.

Acolo se aduna Senatul roman pentru a declara războiul, a asculta pe ambasadori și a hotărî celebrarea „triumfului" pentru generalii victorioși.

După rămășițele descoperite, și în deosebi cele șapte coloane de peste zece metri înălțime, pare a fi vorba de unul din cele mai de seamă monumente ale Romei antice.

ASPECTE SOCIALE DIN ARDEAL

O CLASĂ IN FORMAȚIUNE

de I. AGÂRBICEANU

Țăranii ardeleni stabiliți după Unire în orașe, în diferite servicii și slujbe mici, sunt pe cale să dea o clasă socială care nouă, românilor ardeleni, ne-a lipsit cu desăvârșire până acum. Inainte de Unire dela cursorul școlii primare, dela aprodul dela judecătorie, până la factorul poștal, lucrătorul calificat sau mic slujbaș la căile ferate, în toate orașele noastre personalul era străin. Românii cari puteau uneori pătrunde în aceste locuri modeste de existență, erau siliți să-și maghiarizeze numele și să-și ascundă originea.

Acum, pretutindeni, aceste locuri le dețin aproape numai români, și anume, țărani veniți din satele din jur.

Acești emigrați se pot împărți în două categorii. Unii n'au venit la oraș cu gândul de a părăsi definitiv satul; alții au venit cu acest gând.

Cei dintâiu se recrutează între țăranii cari au acasă oarecare avere și vreau să o sporească, să mai cumpere pământ, să-și facă o casă nouă. Ei, de obiceiu, au venit singuri la oraș, lăsându-și familia acasă să continue lucrarea pământului. Foarte silitori și harnici, mulți dintre ei, după zece, cincisprezece ani, sau și mai în grabă, și-au sporit averea de acasă, așa după cum au intenționat și s'au înapoiat la vetre.

Uneori au venit cu familia întreagă. Femeia intra servitoare, omul la poliție, portar, aprod sau muncitor la căile ferate și au reușit să pună deoparte banii trebuitori în vreme ce acasă moșia o lucrau rudeniile sau o dădeau în parte.

In primii ani după Unire, numărul lor era mai mare decât azi. Totuș, și acum mai sunt țărani destui cari caută o ocupație la oraș numai spre a-și putea întări economia de acasă.

Cei din categoria a doua sunt deobiceiu, țărani fără avere în sat, sau cu pământ foarte puțin, odrasle de-a familiilor cu copii numeroși, cărora nu le ajunge moștenirea părintească. Ei vin cu hotărirea să-și întemeieze un cămin la oraș, și cei mai mulți și rămân aici.

Foarte puțini sunt aceia cari din nepricepere, din lipsă de inteligență, ori din cauza purtărilor rele, — beția și altele — sunt siliți să se înapoeze în sat. Majoritatea își păstrează hărnicia și bunele moravuri și în noul mediu.

Ei vin și rămân, până acum cel puțin, cu instinctul sănătos al țăranului. In câțiva ani îi vezi că au pus mâna pe un mic teren, la periferii, pentru loc de casă. Il cultivă, cu zarzavat în deosebi, până când, după alți câțiva ani, vezi ridicându-se pe teren, un mic adăpost de cărămidă, cu o cameră sau două, neterminate, rămase cu loc spre a putea adăoga în viitor și alte camere.

Nu se împacă cu chiria și idealul fiecărui sătean stabilit definitiv la oraș, e să-și aibă căsuța lui.

E o adevărată bucurie să cercetezi periferiile orașelor ardelene, presărate cu mici clădiri noui: cele mai multe sunt românești.

Dacă pătura cultă românească dela orașe ar fi clădit în proporție acestor mici slujbași și angajați, averea românească la orașe ar fi sporit binișor.

Această subclasă în formațiune și-a păstrat până azi, în partea ei cea mai mare, și religiozitatea cu

(Continuare in pag. 2-a)